

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора
філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Марина Долгополова, 1996 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара та отримала диплом магістра за спеціальністю «Право», виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро від «18» квітня 2025 року № 110 у складі:

Голова разової ради - Катерина Бережна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського та міжнародного права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Рецензенти - Ігор Алексеєнко, доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Ірина Патерило, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Офіційні опоненти - Максим Максименцев, доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету;

Євген Легеза, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Університету митної справи та фінансів, ННІ права та міжнародно-правових відносин.

На засіданні «16» червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Марині Долгополовій на підставі публічного захисту дисертації «Адміністративно-правове регулювання банкрутства як інструменту регулювання діяльності неплатоспроможних підприємств в Україні» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро.

Науковий керівник – Ольга Соколенко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного і кримінального права, декан юридичного факультету Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Здобувач має 3 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті – у наукових фахових виданнях України категорії «Б», зокрема:

1. Долгополова М.О. Адміністративно-правовий статус арбітражного керуючого у сфері банкрутства. Прикарпатський юридичний вісник. Випуск № 3 (56), 2024, С.163-167. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.29>
2. Долгополова М.О. Функція контролю та нагляду адміністративно-правових інститутів під час процедури банкрутства «Науковий вісник Львівського Державного університету внутрішніх справ (серія юридична)» № 3, 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-3-4>
3. Долгополова М.О. Порівняльний аналіз ефективності адміністративно-правового регулювання процедур банкрутства у світі. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 3. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-3-15>

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Бережна К.В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського та міжнародного права, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Максіменцев М.Г., доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету. Зауваження:

1. Глибина опрацювання імплементації міжнародного досвіду. У роботі правильно акцентовано на необхідності врахування європейських стандартів (зокрема, аналізується Директива (ЄС) 2019/1023 та досвід ряду західних країн. Водночас, можна було б глибше розкрити механізми практичної імплементації цих норм у національне законодавство. Наприклад, дисертантці доцільно детальніше показати, як саме запропоновані інструменти «другого шансу», позасудових процедур реструктуризації чи раннього попередження неплатоспроможності можуть бути адаптовані до українських реалій. Більш розгорнутий аналіз можливих шляхів імплементації міжнародних найкращих практик підсилював би прикладну цінність дослідження.

2. Термінологічна неузгодженість понять “реструктуризація”, “превентивне втручання”, “санація”. У дисертації використовуються різні терміни, пов’язані з відновленням платоспроможності боржника, проте не до кінця прояснено їх співвідношення у рамках адміністративно-правового підходу. Зокрема, поняття «санація» традиційно вживалося в господарському праві щодо судової процедури

фінансового оздоровлення, «реструктуризація» боргів набуло популярності під впливом європейських реформ, а «превентивне втручання» взагалі є новим терміном, що позначає ранні дії для запобігання банкрутству. Вважаємо, що авторці варто було чіткіше розмежувати ці поняття або запропонувати їх узгоджене трактування. Відсутність однозначного визначення може спричинити плутанину: наприклад, чи належить превентивне (досудове) втручання до різновиду реструктуризації, чи це окремий адміністративно-правовий захід; як співвідносяться санація (як процедура за Кодексом) та реструктуризація (як ширше поняття заходів впливу на боржника). Більш чітка термінологічна визначеність підвищила б наукову строгість роботи, адже категоріальний апарат є основою для однозначного тлумачення висновків.

3. Межі втручання органів публічної влади у процедури банкрутства та співвідношення з автономією господарського процесу. Дисертантка справедливо наголошує на важливій ролі держави у регулюванні сфери неспроможності (через нагляд за арбітражними керуючими, участь у справах через уповноважені органи, прокуратуру тощо). Однак постає питання: де проходить межа між необхідним державним контролем і незалежністю судової процедури банкрутства? Інститут банкрутства має дуалістичну природу – з одного боку, це сфера публічного інтересу, з іншого – це судова процедура, що базується на нормах господарського процесуального права та принципах автономії волі кредиторів і боржника. У відгуку хотілося б побачити більш чітку позицію щодо того, як уникнути колізій між адміністративним втручанням та принципом невтручання держави в господарську діяльність. Наприклад, чи не призведе надмірне посилення повноважень органів влади до ущемлення прав сторін провадження або затягування процедури? Додаткова аргументація стосовно забезпечення балансу між публічними та приватними засадами в процедурі банкрутства лише підкреслила б зрілість підходу авторки.

Легеза Є.О., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного та приватного права Університету митної справи та фінансів, ННІ права та міжнародно-правових відносин. Зауваження:

1. У дисертації використано поняття «адміністративно-правове регулювання банкрутства» та «регулювання діяльності неплатоспроможних підприємств». Вважаємо за потрібне було більш чітко розмежувати ці поняття. Банкрутство як комплекс судових процедур традиційно належить до предмету господарського права, тоді як роль адміністративного права полягає у встановленні правил і нагляді з боку держави. Авторці варто було б детальніше пояснити межі адміністративно-правового впливу у сфері банкрутства – які аспекти неплатоспроможності регулюються саме адміністративними засобами (ліцензування арбітражних керуючих, державний нагляд, координація органів тощо), а які залишаються виключно предметом судово-процесуального регулювання. Чіткіше визначення цієї межі посилило б теоретичну визначеність дослідження.

2. Пов'язане з першим зауваженням питання – це взаємодія норм адміністративного і господарського (процедурного) права у регулюванні банкрутства. У роботі було б

корисно глибше розкрити, як саме адміністративно-правові механізми доповнюють судові процедури банкрутства. Наприклад, чи не виникає конфлікт між адміністративним наглядом за діяльністю арбітражних керуючих та незалежністю суду, що розглядає справу про банкрутство? Більш детальний аналіз точок дотику і розмежування між адміністративним та господарсько-процесуальним регулюванням неплатоспроможності міг би зробити висновки дисертації ще більш переконливими.

3. Дисертанткою сформульовано низку прогресивних пропозицій щодо вдосконалення законодавства (зокрема, імплементація норм Директиви ЄС 2019/1023, запровадження системи раннього реагування). Однак деякі рекомендації залишаються дещо загальними. Хотілося б бачити більше конкретики щодо механізму реалізації запропонованих новацій на практиці. Наприклад, впровадження системи раннього виявлення загрози неплатоспроможності потребуватиме створення відповідної інформаційної системи моніторингу фінансового стану підприємств – хто саме має адмініструвати цей процес, який орган відповідатиме за аналіз показників і попередження кризових ситуацій? Більш детальне опрацювання питань реалізації запропонованих змін підвищило б прикладну цінність роботи для законотворців і практиків.

4. З огляду на те, що дослідження захищається у 2025 році, не можна обійти увагою вплив воєнного стану на сферу банкрутства. У роботі не в повній мірі розкрито зазначене питання, проте варто було б надати їй більше уваги. На час дії воєнного стану в Україні були запроваджені мораторії та спеціальні процедури (“воєнні” банкрутства). Було б доречно проаналізувати, як тимчасові законодавчі зміни впливають на ефективність адміністративно-правового регулювання неплатоспроможності, і чи враховані вони в запропонованій авторкою моделі. Розгляд цього питання додав би роботі актуальності та практичної значущості, адже після завершення війни очікується збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, і система банкрутства має бути готова до таких викликів.

Алексєєнко І.Г., доктор політичних наук, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауваження:

1. Статистична та практична ілюстрація проблеми. У дисертації здійснено якісний аналіз законодавства та наукових джерел, проте було б корисно підкріпити дослідження статистичними даними або конкретними кейсами (судовими справами) про банкрутство в Україні. Наведення актуальної статистики щодо кількості процедур банкрутства, їх тривалості, частки успішних санацій тощо дозволило б більш наочно показати масштаб проблеми та ефективність (або недоліки) існуючого механізму. Включення таких даних посилило б прикладну цінність роботи.

2. Критерії ефективності регулювання банкрутства. Авторка обґрунтовує необхідність підвищення ефективності процедур банкрутства та пропонує відповідні заходи. Водночас у роботі не цілком чітко визначено, за якими показниками оцінюється ця ефективність. Було б доречно уточнити, які кількісні чи якісні критерії слід використовувати, аби виміряти успішність адміністративно-правового регулювання у

сфері банкрутства (наприклад, відсоток задоволення вимог кредиторів, відсоток підприємств, що відновили платоспроможність, скорочення строків провадження тощо). Роз'яснення підходів дисертантки до оцінювання ефективності запропонованих змін було б корисним для кращого розуміння практичного впливу дослідження.

3. Диференціація підходів залежно від типу підприємств. У роботі розглядається механізм банкрутства в загальному вигляді, без виокремлення специфіки різних категорій суб'єктів. На нашу думку, цікаво було б дізнатися, чи враховує авторка особливості банкрутства різних видів підприємств – наприклад, державних підприємств, підприємств малого і середнього бізнесу або підприємств зі значною соціальною роллю. Адже адміністративно-правові заходи регулювання можуть відрізнятися залежно від масштабу підприємства та значення його діяльності для регіону чи галузі. Обговорення цього питання під час захисту дозволить ширше поглянути на проблему й оцінити універсальність запропонованих у дисертації підходів.

Патерило І.В., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного, трудового та права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.
Зауваження:

1. Щодо координації органів влади у процедурах банкрутства. У дослідженні значна увага приділена ролі окремих суб'єктів (арбітражних керуючих, судів, державних органів) у процедурах неплатоспроможності. Водночас, на нашу думку, слід було б детальніше висвітлити механізми координації та інформаційної взаємодії між різними органами влади (наприклад, господарськими судами, Міністерством юстиції, регуляторними органами) під час здійснення процедур банкрутства. Більш глибокий аналіз взаємодії між інституціями дозволив би повніше зрозуміти адміністративно-правові аспекти регулювання банкрутства. Роз'яснення щодо цього питання авторка могла би надати під час дискусії на захисті.

2. Практична реалізація запропонованої моделі. У третьому розділі дисертації запропоновано концептуальну модель удосконалення механізму банкрутства. Вважаємо корисним обговорити, яким чином ця модель може бути впроваджена на практиці. Зокрема, потребують висвітлення можливі перешкоди при реалізації запропонованих змін: чи готові відповідні державні органи до нових функцій контролю, чи не виникнуть додаткові фінансові чи організаційні труднощі. Обговорення шляхів практичної імплементації рекомендацій дисертації було б доречним під час публічного захисту.

3. Врахування надзвичайних економічних обставин. Дисертація досліджує нормативно-правові аспекти банкрутства в умовах звичайного стану економіки. Водночас сучасні реалії (зокрема, наслідки воєнних дій та повоєнне відновлення) породжують нові виклики для системи банкрутства. Цікаво було б почути думку дисертантки щодо того, як запропонований адміністративно-правовий механізм враховує або може бути адаптований до надзвичайних економічних ситуацій, коли кількість неплатоспроможних підприємств різко зростає і потрібні особливі процедури їхньої підтримки чи санації.

Результати відкритого голосування:

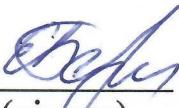
"За" - 5 членів ради,

"Проти" – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Марині Долгополовій ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Катерина БЕРЕЖНА

